

14-Servisi Interneta (www, elektronska pošta, FTP..)

Napisao Srboljub!

14-Servisi Interneta (www, elektronska pošta, FTP..)

Učenik mora da:

Razlikuje internet servise

WWW, World Wide Web ili Web

je jedna od usluga Interneta čije se informacije prenose preko protokola koji se zove [HTTP](#). HTTP je skraćenica od engleskog naziva Hypertext Transfer Protocol.

Komponente weba su web server, web klijent, HTML (Hypertext Markup Language), URL (Uniform Resource Locator) i HTTP (Hypertext Transfer Protocol). To je protokol, tj. skup pravila koja se koriste za prenos hipertekst dokumenata (Web stranica) između dva računara.

Najčešće traženi sadržaji su

[HTML](#)

dokumenti, tj. Web stranice.

Web stranica je zapravo tekst kodiran HTML jezikom, koji sadrži linkove, a može sadržati i slike, audio i video zapise. Dok je web sajt (site) skup smisleno povezanih Web stranica koje se nalaze na nekom Web serveru. Pregledanje ovih stranica se vrši putem posebnih programa odnosno web pregledača (

[Internet Explorer](#)

,
[Opera](#)

, Mozilla Firefox, Safari itd.).

Web su stvorili Englez Tim Barners Li i Belgijanac Robert Cailliau 1989. godine, radeći u CERN u Genevi u Švicarskoj.

Web sajtovi obično imaju svoju URL adresu u sedećem obliku:

[www.ime_web_sajta.domen](#)

Internet explorer, □ korisnički interfejs?

Prozor programa IE globalno, podeljen je u četiri celine. • Gledano odozgo na dole, najpre se srećete sa zaglavljem, koje sadrži ime samog internet klijenta, kao i naziv učitane stranice koji je dao sam autor sajta. Drugi kompleks obuhvata meni sa standardnim podmenijima za sve Windows aplikacije – File, Edit, View, Help, kao i specifične podmenije za ovaj program: Go i Favorites. Ispod menija nalazi se kutija sa alatima (toolbar). Još niže je polje Address bar – za upis web adresa. Treća celina zauzima najveći prostor. Nazvaćemo je centralnim prozorom programa. To je mesto u kojem se prikazuje sadržaj pozvanih web stranica. Naposletku, na dnu ekrana nalazi se Status bar – četvrta celina. • Status bar pokazuje čitav niz informacija, u zavisnosti od akcija koje izvodite u programu. Ako pređete pokazivačem preko nekog linka ("vruće tačke" koja omogućuje da se, njenim pokretanjem, napusti aktuelna stranica i pozove nova - bilo da je reč o stranici koja pripada otvorenom sajtu, bilo da se radi o stranici nekog drugog sajta koji je postavljen na Internetu), u glavnom prozoru – u status baru ispisaće se kompletna ciljna adresa - put do linkom definisane strane (levi donji ugao). Prenos stranice takođe se prati preko status bara i to ne samo prenos HTML sadržaja nego i ostalih implementiranih celina (datoteka, slika, itd). Stranica je učitana kad plava traka po sredini status bara nestane sa ekrana pošto ispuni svoju putanju krećući se s leve strane u desnu. Naposletku, desna strana status bara izdvojena je za izbor sigurnosne zone za prenos podataka u interaktivnom režimu rada od krajnjeg korisnika do odredišnog sajta. Najčešće se na tom mestu može videti napis: Internet zone. Address bar je aktivno polje za upis web adrese. Zauzima centralno mesto u radnom prozoru programa i najviše se koristi. Urađen je u maniru padajuće liste: na desnom kraju nalazi se taster za razmotavanje (6). Kad ga aktivirate, pojavi se spisak web adresa koje ste poslednjih dana pozivali (kao na slici 3.2). Ako tražene adrese nema na listi, program će pratiti svako slovo koje upišete u polje address bar, pokušavajući da pogodi vaš izbor, pozivajući se na adrese koje ste uopšte posećivali poslednjih dvadesetak dana. Osim toga, program automatski zadaje početak adrese, koji ima oblik: http://, tako da je vaš zadatak da otkucate ostatak adrese. Kod adresiranja važi pravilo da se adresa mora upisati tačno u onom obliku koji je dat. Kad upišete adresu u aktivno polje - Address bar unos adrese vršite klikom miša ili (alternativno) pritiskom na taster Enter. Kako je na Internetu sve više tzv. komercijalnih adresa (koje pripadaju .com domenu), programeri IE predvideli su pomoć korisnicima kod adresiranja sajtova toga tipa. • U polje address bar upišite: beograd i pritisnite: Ctrl

Elektronska pošta:

predstavlja način komunikacije dve korisnika interneta posredstvom globalne mreže. Kao i obična pošta koja je u primeni tako i e-pošta tj. e-mail ima slična pravila koja mora da ispoštuje pošiljalac i primalac.

14-Servisi Interneta (www, elektronska pošta, FTP..)

Napisao Srboljub!

---

1. I pošilac i primalac trebaju da imaju registrovanu elektronsku adresu (što u životu predstavlja adresu stanovanja) u formatu [ime@webserver.domen](#)
2. Pošiljalac navodi svoju elektronsku adresu , zatim adresu primaoca gde može u nizu pridodati više elektronskih adresa razdvojenih tačkom i zarezom čime dobija tzv. cirkularno pismo koje stiže na sve adrese jednovremeno.
3. Navodi temu poruke (tipa novogodišnja čestitka)
4. Pridodaje prilog attachment : sliku, muziku, film, dokument ili neki drugi podatak (slično možete kovertom poslati tekstualno pismo, paketom druge namirnice)
5. Otkuca dodatni tekst

Načini za slanje i primanje elektronske pošte su:

1. Putem lokalnih Mail Servera - gde se koriste programi za primanje i slanje elektronske pošte Outlook Expres , Microsoft Outlook, Opera, Mozilin dodatak za elektronsku poštu. Ove programe je najčešće neophodno instalirati u operativni sistem. Posle instalacije neophodno je izvršiti adekvatna podešavanja za slanje i primanje, elektronska pošta i lozinka.
2. Putem globalnih besplatnih e-mail servera kao što su g-mail, hotmail, live, yahoo. Kod ovakvog načina primanja i slanja elektronske pošte korisnik treba da se prvi put registruje putem njihovog web sajta gde dobije lozinku i korisničko ime. Korisnik time dobija da mu sva elektronska pošta stoji na nekom sverskom serveru i bude mu dostupna sa bilo kog računara u svetu bez ikakvih podešavanja programa samo unosom korisničkog imena i lozinke.

Detalje registracije na hotmailu prikazaćemo putem filma u narednim lekcijama o elektronskoj pošti.

FTP servis smisao i značaj – primena. Nivoi pristupa klijenata (registrovani i neregistrovani korisnici)? FTP servis je specijalizovan za skladištenje i distribuciju velikih datoteka koje su uredno uskladištene na FTP serverima. Najveći broj FTP servera ima javni karakter, što znači da je dozvoljen pristup svakome. Na server se prijavljujete kao *anonymous* , a umesto lozinke obično kucate svoju E-mail adresu, kako bi vlasnik servera imao orijentacioni uvid ko je sve i kojim povodom pristupao serveru. FTP (*File Transfer Protocol*) je službeni Internet protokol za slanje i prijem datoteka različite dužine i sadržine (binarne i

ASCII). Datoteke se na Internetu mogu preneti raznim protokolima, ali je FTP standardni Internet protokol za prenos datoteka. Neki FTP serveri dozvoljavaju da pošaljete datoteku koju tako činite dostupnom ostalim korisnicima. Ovo je dobar način da sopstvene programe učinite dostupnim širokom krugu ljudi. Naposletku, FTP protokol je osnova za slanje datoteka na web servere, čime se obavlja posao ažuriranja sajtova.

Telnet servis Telnet servis (*Teletype Network*) omogućava pristup udaljenom računaru stalno priključenom na globalnu kompjutersku mrežu u konzolnom režimu rada (tekstualni režim, bez mogućnosti implementacije grafike i drugih multimedijalnih sadržaja). Za razliku od FTP servisa koji omogućava u najvećem broju slučajeva pristup korisnicima koji nemaju zasnovan pretplatnički odnos (*Anonymous*) - telnet servis dozvoljava pristup korisnicima koji su uplatili određeno vreme za korišćenje Interneta kod odgovarajućeg ISP-a koji ima otvoren Telnet servis. Prema tome, za telnet pristup odgovarajućim resursima na Mreži neophodno je posedovati vlastite parametre za autorizaciju - *Username* i *Pa*

ssword

. Osim toga, Telnet pruža daleko širi izbor usluga od FTP-a. Pored odgovarajuće biblioteke slobodnih ili demo aplikacija, datoteka sa različitim sadržajima, itd - telnetom se mogu preuzimati dokumenta od značaja za Internet (FAQ), obavljati chat sa trenutnim učesnicima na serveru i preuzimati i slati poruke konferencijskim grupama. Mogu se, takođe, menjati parametri pristupa ISP-u (*password*) i pratiti različiti statistički podaci, kao što je statistika pristupa sistemu, statistika preostalog vremena zakupa

Chat servis (pricaonice): IRC, ICQ, MS Mesinger, Skype? Najpoznatiji chat klijent program je ICQ. Popularnost ovog programa potiče otud što u svakom trenutku, dok se nalazimo na globalnoj kompjuterskoj mreži registruje naše prisustvo kao i prisustvo ljudi koje smo odabrali i upisali u svoju listu. I ne samo to: možemo ćaskati sa njime preko tastature, dogovoriti se o nastavku komunikacije preko klijenata za IP telefoniju, poslati email, datoteku, audio poruku, proveriti vlastiti e mail na eksternim pop3 email serverima itd.